

DOCUMENTE HENRI H. STAHL ÎN CURIERUL SERVICIULUI SOCIAL

Republicăm două texte din anul 1939, semnate de Henri H. Stahl. Ambele au apărut în periodicul *Curierul Serviciului Social*, editat de Fundația Culturală „Principele Carol” și adresat, în primul rând, absolvenților și absolventelor de studii superioare care urmau să participe la „munca de ridicare a satelor” prevăzută în Legea Serviciului Social din 1938. Inițial, publicația apărută în 1934 se numea *Curierul Echipelor Studentești*, avea o circulație și un format mai mici și se adresa echipelor voluntare regale, care efectuau stagii de cercetare sumară și intervenție socială în satele de pe teritoriul României. Între 1935 și 1938, odată cu extinderea participării tinerelor și tinerilor la acest tip de „acțiune socială”, revista a crescut în conținut și acoperire, iar în 1939, după promulgarea Legii Serviciului Social, s-a transformat în *Curierul Serviciului Social*, una dintre primele și cele mai substanțiale reviste de cultură organizațională și propagandă din România interbelică¹. Henri H. Stahl, împreună cu Octavian Neamțu, a fost redactor la *Curierul Echipelor Studentești*, unde a publicat numeroase articole în perioada 1935–1938. Din 1939 s-a implicat mult mai puțin în realizarea revistei, singurele texte pe care le-am găsit fiind cele pe care le redăm în acest număr. Primul este o prelegere susținută la o școală de comandante ale Serviciului Social – viitoarele echipe de absolvente care mergeau în sate urmau să fie conduse de o tânără care făcuse acest tip de instrucție, asemenea colegilor bărbați. Al doilea articol este o scurtă descriere a expoziției internaționale cu tema „Muncă și voie bună”, organizată de Serviciul Social în cadrul Muzeului Satului. În aceste texte, Stahl prezintă pe scurt viziunea asupra stării populației rurale din România și concepția Serviciului Social cu privire la felul în care echipele S. S. – în acest caz, mai ales absolventele de studii superioare – sunt datoare să contribuie la „ridicarea culturală a satelor”, prin concentrarea asupra a trei dimensiuni, pe care le discută și explicitează: capitolul sănătății, capitolul muncii, capitolul culturii intelectuale și morale.

Serviciul Social și tineretul feminin al țării. Prelegere ținută la școala de comandante din Broșteni

de H. H. Stahl

Sursa:

Henri H. Stahl, „Serviciul Social și tineretul feminin al țării. Prelegere ținută la școala de comandante din Broșteni”, *Curierul Serviciului Social*, anul V, nr. 1, 8 iunie 1939, 7.

Serviciul Social chiamă la muncă națiunea întregă. Scopul pe care îl urmărim este acela al ridicării culturale a satelor,

iar mijlocul pe care vrem să-l întrebuițăm este organizarea acestor sate cu ajutorul tinerilor intelectuali din țară.

Însă Legea Serviciului Social chiamă, pentru prima oară în istoria noastră, la o muncă specială și deosebită, tineretul feminin.

Doctrina Serviciului Social a fost înfățișată și dv. puteți lua cunoștință de ea într-o serie de publicațiuni editate de Fundație. Însă doctrina care este înfățișată acolo, fiind întemeiată pe experiența noastră de până acum, are mai ales în vedere munca pe care au făcut-o echipele bărbătești cu populația bărbătească de la sate. Noi însă trebuie să ne întrebăm mai ales asupra rostului pe care poate să-l aibă chemarea cea nouă pe care o facem pentru fete: care poate să fie rostul acestor fete, venind să muncească în cadrul serviciului social? Deci care este puțința de muncă și de organizare a femeilor din sat pentru ridicarea culturală a satelor?

Problema pe care ne-o punem noi este o problemă nouă, în care nu avem niciunul din noi experiență. Niciodată nu s-a lucrat la noi în acest domeniu. Depinde deci de chipul cum vom reuși noi să organizăm această muncă, ca să avem un succes sau un insucces. Insuccesul ne-ar dura cu atât mai mult, cu cât punem foarte mari nădejdi pe munca pe care o pot face femeile și numai femeile în ridicarea culturală a satelor.

În ce consistă această muncă și care sunt temeliile care ne îndreptățesc pe noi să sperăm la o contribuție extrem de importantă din partea dv. și a colegelor dv. pe care le veți conduce?

În genere, noi știm că starea satelor noastre este cât se poate de rea, din toate punctele de vedere, și în fiecare din această stare rea se află o vină nu numai a sătenilor, dar și a sătencelor, vină pe care o purtăm și noi, pentru faptul că nu am avut niciodată o preocupare de ridicare culturală pentru sătence. Ne-am străduit, puțin și uneori greșit – în ultima vreme mai bine și ceva mai mult –, ca să creăm un curent și o mișcare de muncă culturală pentru bărbați. Însă am neglijat aproape total latura feminină. Și societățile omenești care neglijează această muncă a femeii de toate zilele comit o greșală care se plătește în urmă scump, pentru că nu există latură de problemă omenească în care să nu găsim prezența esențială a femeii.

Iată, să luăm pe rând câteva din marile probleme care există în viața satelor noastre, ca să vedem că, într-adevăr, ceea ce am spus nu este o simplă frază de complezență, ci este o realitate adâncă.

Noi obișnuim a împărți problema satului pe mai multe capitole: capitolul sănătății, capitolul muncii, capitolul culturii intelectuale și morale.

Să începem cu capitolul sănătății.

Ei bine, satele noastre, spre rușinea noastră, deși suntem în veacul al XX-lea, într-o Europă foarte înaintată din acest punct de vedere, suferă de o deficiență biologică îngrijorătoare. Nu ne aflăm în fața unei păreri de rău că nu merge mai bine în satele noastre, ci, din [acest] punct de vedere, ne aflăm în fața unei adevărate primejdii naționale. Dacă nu vom ști să luăm măsurile necesare, la timp, suntem primejduiți a pieri ca neam.

Problema sănătății consistă în primul rând într-o problemă a copilului. O frază ajunsă curentă spune că noi deținem primul loc în Europa în ce privește nașterile. Faptul acesta este datorit, desigur, și structurii noastre de societate agrară. Toate țările agrare dau un procent mare de natalitate. Însă, în același timp, deținem primul loc în ce privește mortalitatea infantilă. Am întrecut cu mult pe Bulgari. Nu mai vorbesc de Sârbi, care sunt minunat organizați în această privință.

Această mortalitate a copiilor, care se întâmplă în cel dintâi an al vieții lor și nu numai în cel dintâi an, ci în cele dintâi săptămâni ale vieții lor, este înspăimântătoare. Sunt unele regiuni unde mor mai mult de jumătate din copiii care se nasc. Și atunci noi suntem datori să ne punem această întrebare: De ce se întâmplă acest lucru? Oare copiii se nasc slabi, rău conformați și inapți pentru viață? Desigur că se întâmplă și acest lucru. Dar, în genere, copiii se nasc apți pentru viață și inapți suntem noi pentru a-i crește. Copiii mor nu de boală, ci de neștiință, de murdărie. De aceea mortalitatea infantilă este și rușinoasă pentru neamul care o are.

Ca să punem problema pe un plan și mai mare, să socotim că suntem un popor de aproape 20 de milioane de locuitori și că pe suprafața de teritoriu pe care o avem ar putea să trăiască o populație dublă.

Ei bine, astăzi trăim vremuri cu totul aspre. Locul pe pământ al unui neam se socotește și după numărul de milioane de locuitori pe care îl are. Suntem mult prea puțini. Lupta noastră de apărare națională, din acest punct de vedere, nu a fost organizată. Trebuie să trecem cât mai repede la sporirea numărului de români de aici. Aceasta nu se poate face altfel decât printr-o politică de înlăturare a mortalității infantile. Sunt unele țări care își pun problema denatalității; noi ne punem numai problema aceasta a mortalității infantile. Suntem fericiți să o punem așa, fiindcă unde a început denatalitatea, problema este foarte greu de rezolvat, dar mortalitatea este un lucru de care putem scăpa extrem de ușor, dacă știm cum să lucrăm. Și dacă știm că această mortalitate este numai o chestiune de neștiință, care duce pe mamă să-și îngrijească în așa fel copilul, încât să moară în cele dintâi săptămâni de viață, atunci imediat am înțeles și ce ne rămâne nouă de făcut.

Trebuie să facem o efortare foarte puternică pentru a schimba complet felul în care copilul este văzut și îngrijit de către mame. Cum putem face acest lucru? Este o problemă de stat? În bună parte, da, pentru că trebuie statul să aibă grijă să avem elementele necesare pentru o îngrijire a copiilor... Ne trebuie maternități, grădini de copii, surori de ocrotire, medici. Însă numai cu acest lucru încă nu am făcut nimic.

Pentru că dv. știți că putem avea admirabile maternități, admirabile dispensare de copii și, cu toate acestea, ele să fie inutile dacă oamenii nu se știu folosi de ele. O întreagă educație trebuie să fie făcută, pentru ca fiecare în parte să se folosească de aceste unelte pe care statul le-ar putea da.

De aceea problema aceasta este o problemă pur feminină și vom începe cu ea, fiindcă știți că este o problemă hotărâtoare în munca dv. Aceasta este cea dintâi misiune care vi se dă, cel dintâi scop al dv., cel dintâi dușman care vi se arată în față și pe care sunteți datoare în orice chip să-l înfrângeți. Este o problemă pur feminină, pentru că ceea ce trebuie schimbat aici este mentalitatea greșită a majorității mamelor de la noi din țară. Este o problemă de educație, deci de schimbare de mentalitate. Este o problemă de răspândire de cunoștințe și de deprinderi folositoare pe care trebuie să o facem.

Veți lua contact cu statul și veți vedea acolo în ce hal de ignoranță sunt sătențele din acest punct de vedere. Datorăm numai norocului faptul că sunt copii care mai trăiesc. Trebuie să mulțumim lui Dumnezeu că sporește populația, căci dacă ar fi după îngrijirea pe care o dăm copiilor, ar fi logic și firesc să moară toți.

Femeia de la sat ea însăși nu se îngrijește. Situația ei este cumplită și, de aceea, este iarăși o întreagă educație care trebuie să fie făcută, pentru ca femeia să știe a se îngriji de ea însăși, înainte de a îngriji copilul.

Veți vedea că la sat femeia este socotită ca o unealtă de muncă, ca o vită de povară, până în cele din urmă zile ale sarcinii. Veți vedea deseori cazuri când femeile nasc la câmp, în carul cu fân, pe postața de pământ pe care o lucrează; se dau de o parte și nasc. Vă închipuiți o femeie bolnavă și istovită de muncă, născând în aceste condițiuni, ce fel de viață poate să dea copilului.

Problema aceasta se leagă de o altă problemă, a educației morale și intelectuale, care privește situația socială a femeiei în genere.

Dar, în afară de aceste condițiuni de viață practice, mai sunt și altele. Chiar dacă femeia este scutită de muncă două-trei săptămâni, o lună cel mult, în momentul când este să nască, naște tot în condițiuni mizerabile, în cine știe ce bordei întunecos și murdar, cu ajutorul cine știe cărei babe din sat.

O lipsă de organizare la care se adaugă și o absurdă mentalitate, o serie de obiceiuri și de tradiții care trebuie să fie stărpite de către noi, cât de curând. Noi nu suntem niște distrugători de tradiții. Veți vedea dimpotrivă că sunt anume tradiții splendide în satul românesc, căci satul românesc are o comoară de înalte valori morale. Acele tradiții noi le iubim și luptăm ca să le menținem; dar tradițiile care sunt în legătură cu creșterea copiilor, acelea trebuie să le stărpim. Să vă dau câteva exemple.

Este obiceiul, în multe din satele noastre, ca nașterea și lăuzia să aibă loc în anumite condițiuni care sunt rituale, dar nu sunt igienice. De pildă, astă-vară ne-am izbit, într-o cercetare pe care am făcut-o pe teren, de un obicei: anume, copilul trebuie să ia contact cu viața mai întâi și întâi pe pământ. La fel după cum omul când moare este dat jos din pat ca să-și dea duhul pe pământ, pe lutul din odaie, asemenea și femeia, când simte

că este gata să nască, se dă jos din pat și naște jos, pe lutul din odaie. Pământul știți ce înseamnă? Tetanos. Este foarte greu ca un copil născut în condițiile acestea să scape. Dacă scapă, în majoritatea cazurilor, intervine iar tradiția și, ca să aibă, de pildă, noroc la vite, atunci tăierea ombilicului se face cu foarfeca de tuns vite. Nu mai vorbesc de celelalte îngrijiri care se aduc atât mamei, cât și copilului după naștere, care toate sunt un model de necunoaștere a celor mai elementare principii de igienă.

Urmărind o statistică a mortalității feminine, vom vedea că majoritatea masivă a acestor morți are loc la vârsta de 18-19 ani, 20-21 și că, de obicei, aceste morți intervin după naștere, din cauza febrei puerperale.

Febra puerperală, infecția care urmează tot din pricina murdăriei, este cumplită și seceră cele mai multe vieți dintre femei. Dar ea mai cuprinde o mare primejdie în sine: este o infecție extraordinar de contagioasă. Cele mai mari măsuri trebuie luate pentru ca un medic sau o moașă, care a venit de la o femeie cu această febră, să nu o dea celeilalte. În spitale, o lăuză atinsă de febră puerperală este izolată întocmai așa cum este izolat un bolnav atins de o boală contagioasă. La sate așa ceva nu există și, atunci când se întâmplă mai multe nașteri dintr-o dată în sat și una dintre femei s-a îmbolnăvit de febră puerperală și aceasta se întâmplă la jumătate din cazuri, poți fi sigur, fără ezitare, că toate vor căpăta infecția aceasta de după naștere și că toate vor fi în primejdie de moarte. Multe chiar vor muri, iar cele care scapă rămân toată viața lor niște infirme.

Este deci o problemă extrem de gravă, pe care noi trebuie s-o rezolvăm cu propriile noastre mijloace. Evident că o acțiune medicală este de făcut; dar atâta nu este de ajuns, trebuie să ne convingem că sănătatea publică este o problemă privată, a noastră, a fiecăruia dintre noi. Medici-nemedici, este o chestiune de civilizație la mijloc, o chestiune de obraz al nostru, al fiecăruia, ca să muncim în domeniul sănătății. Și mai ales problema aceasta a mortalității infantile și a mamelor la cea dintâi naștere a lor este o problemă care vă privește pe dv. personal. Toate câte sunteți femei învățate și ajunse la oarecare grad de civilizație, toate sunteți răspunzătoare de aceasta din țară. Nu ne putem scuza, spunând: asta este treaba moașelor și a medicilor. Nu, este treaba noastră, pentru că noi putem să facem astfel ca să stărpim obiceiurile proaste care există în mentalitatea de la țară. Trebuie atât de puțin ca să scapi de la moarte pe o lehoză și pe copilul ei: foarte puțină curățenie, îngrijire în primul rând, anumite principii ușoare de învățat, pe care dv. sunteți datoare să le știți. Dv. va trebui să faceți astfel ca ceea ce știți să fie știut de toată lumea. Este o operă imensă de educație pe care o încercăm, foarte grea, dar care trebuie neapărat înfăptuită. Vom vedea mai târziu care sunt mijloacele pe care le-am putea întrebuința ca să ajungem la această țintă a noastră.

O altă problemă a sănătății, care este tot atât de gravă, este aceea a igienei generale a oamenilor. Și problema mortalității infantile este o problemă de igienă, dar cu înfățișare specifică. Vine acum problema cea mare a igienei generale, care cuprinde mai multe capitole: igiena muncii,

igiena alimentației, igiena odihnei și igiena individuală. Ei bine, această problemă a igienei este din nou o problemă precumpănitoare, în care accentul se pune pe femeie, nu pe bărbat. Poate la igiena muncii amestecul femeii să fie ceva mai redus. Munca cea mare, la câmp, se face de către bărbat, în chipul în care știe el. Dar, în ce privește igiena alimentară, dv. știți prea bine că aceasta este o muncă ce revine exclusiv femeii. Femeia gospodină este aceia care hrănește grupul familiar întreg. Deci, dacă ea este educată în acest domeniu, se va putea ajunge la o îmbunătățire a igienei alimentare.

În genere țara noastră este o țară care nu se poate plânge de alimente, care sunt în număr foarte îndestulător. Ele sunt însă prost repartizate. La sate, deseori întâlnim o stare de sărăcie hâdă, care te pune în imposibilitate de a lucra în acest domeniu. Însă, de cele mai multe ori, studiile noastre ne-au arătat acest lucru: alimente sunt, dar ele sunt așa de prost întrebuințate, încât valoarea lor alimentară este scăzută aproape la zero. Nu se știe cum anume trebuie să fie alimentat un om pentru ca să se ajungă la o păstrare a capacității sale de viață și de lucru. Va trebui deci să facem o școală pentru sătencele noastre, școala bunei gospodine și, în primul rând, școala aceasta de pregătire a alimentației.

Problema alimentației este una din cele mai importante probleme cu care avem a face și va trebui și aici să dăm toată puterea noastră de muncă pentru ca să ajungem la o îmbunătățire. Dacă vă duceți la țară, veți vedea că nu există o singură casă, cu rare excepții, evident, în care să fie organizată igiena odihnei. Oamenii dorm îmbrăcați cu aceeași haină de luni de zile și dorm cum pot, pe laviță, pe jos, pe după sobă, câte cinci-șase într-o odaie, chiar acolo unde săteanul ar avea mijloace suficiente ca să-și organizeze un pat, să aibă un cearșaf sau o pernă. Astăzi, la țară, când vorbești de cearșaf sau de pernă, te râd oamenii. Dar e rușinos că te râd. Trebuie să ajungem odată să trăim ca oamenii, nu ca fiarele în văgăună. Aceasta este iarăși o problemă a femeii.

Va trebui să depunem toate puterile noastre ca să organizăm această odihnă a omului. Odihna de noapte, în primul rând, care are și o latură morală. Fără să insistăm, dar vă dați și dv. seama ce înseamnă pentru viața morală a familiei dormirea laolaltă a cinci-șase oameni, părinți cu copii, flăcăi cu fete, în promiscuitatea aceea foarte sensibilă și născătoare de lucruri care nu sunt deloc plăcute. De asemenea, veți vedea că nu există în nicio casă un lighean să te speli, un săpun sau ștergar. Unele case sunt foarte frumoase și, în regiunile mai înstărite, majoritatea caselor au o odaie de oaspeți, o odaie de „părădie”, cum îi zic prin Transilvania, care este foarte curată, podită cu scânduri, plină de lucruri frumoase, reprezentând zestrea fetei de măritat. Ei bine, această odaie o țin închisă, iar ei se înghesuie cu toții în altă odaie mărunță, în care, peste iarnă, mai bagă și vitele nou-născute și oaia nou-fătată, iar primăvara puii de găină!

Este aici de făcut o muncă întreagă pentru schimbarea mentalității, ca să se înțeleagă că odăile nu sunt făcute de fudulie, ci ca să trăiască oamenii în ele.

Ieșind din casă, vom vedea bătătura omului, care iarăși este domeniul exclusiv al femeiei gospodine. Și aici vom vedea

aceeași murdărie, aceeași lipsă de orice preocupare de igienă, ca să nu mai vorbesc de lipsa oricărei preocupări estetice. Sunt regiuni unde există și acest lucru, dar, din nefericire, ogrăzile sătești sunt prea deseori un fel de cloacă murdară, în care stau vitele laolaltă cu oamenii și în care copiii se bălăcesc printre porci și nu de puține ori mai cad în troacă. Trebuie neapărat să facem și această muncă. Trebuie să ne străduim ca în toate satele, toate gospodăriile, până și cele mai sărace, să fie preocupate de curățenie și, dacă se poate, și de puțină grijă de frumusețe.

Dar, oricât de bine intenționați am fi și oricâtă muncă am depune, să nu credeți că vom reuși să distrugem obiceiurile oamenilor maturi. Oamenii bătrâni și oamenii maturi sunt pierduți pentru noi. În copii trebuie să ne punem nădejdea și educația copiilor se face în primul rând de către mamă. Este drept că intervine și școala și străjeria; dar mult mai târziu, iar deprinderile se capătă în casă. Dar, chiar după ce intervine școala, mama tot are asupra copiilor puterea de a-i forma. Mama nu naște numai pe copil fizic, ci și moralmente, îl face așa cum vrea, după cum este ea în stare să-l facă.

Ca atare, din acest punct de vedere al igienei, noi trebuie să ne facem din toate mamele tinere ajutoarele și colaboratoarele noastre, ca să creștem o altfel de generație decât aceea care a fost până acum, generație de oameni mult mai sănătoși și mai luminați.

Ca problemă de organizare a muncii, cultura muncii, cum îi spunem noi, avem aici o problemă extrem de gravă, tot atât de gravă ca și cea biologică, pentru că, dacă un neam se apără prin numărul de membri pe care îi are, tot așa se apără și prin buna exploatare a solului său. Argumentul zilei, care se aduce de către aceia care ar dori să ocupe teritorii noi în Europa și dincolo de Europa este acesta: că sunt regiuni ale globului neocupate de oameni, printre care regiuni este trecută și România. În ce sens neocupate? Oare nu sunt aici oameni care trăiesc de mii și mii de ani și care au știut să lupte și să apere acest colț de pământ de câte ori a fost nevoie, vărsându-și sângele cu vitejie? Ei spun „neocupate” în acest sens – de neocupate de civilizație; li se pare că pământurile noastre nu sunt exploatate suficient. Și atunci, cum alături de noi sunt masse de oameni de zeci de milioane care mor de foame, aceștia cer să li se dea voie să exploateze aceste pământuri în mod sistematic. Fără îndoială că n-ai ce răspunde unui asemenea argument, decât un singur lucru: dacă este vorba ca acest pământ să fie exploatat sistematic, atunci să-l exploatăm noi. Dar pentru aceasta este nevoie să-l știi exploata. Or, chipul în care noi exploatăm pământul nu este satisfăcător. Avem pământ destul, dar avem și unelte de exploatare preistorice. Sunt anumite regiuni din Transilvania unde nici pluguri de lemn nu există, decât la trei gospodării unul.

Nu știm exploata grădinărește pământul nostru.

Nu avem vite.

Toate acestea au mers până acum, cât am avut o perioadă de liniște; însă, pe măsură ce vremurile se turbură și pe măsură ce noi suntem din ce în ce mai mulți, avem o datorie națională de a ne apăra și în această privință, datoria de a munci pentru o mai bună exploatare tehnică a pământului.

Cultura muncii înseamnă nu numai tehnică bună, ci și organizare economică bună și această organizare ne lipsește. Noi suntem o țară de țărani care am trăit până acum într-o gospodărie casnică închisă; adică fiecare gospodar a produs ceea ce era necesar pentru traiul gospodăriei lui. Idealul era să nu ai nevoie să cumperi nimic și nici să vinzi nimic, ci să poți trăi din al tău. În vremea noastră, această gospodărie casnică închisă a dispărut și noi suntem robii pieței mondiale; noi suntem siliți să vindem și să cumpărăm. Ei bine, această vânzare și cumpărare noi n-am făcut-o până acum. Am alergat totdeauna la intermediari, la specialiști străini care au făcut legătura dintre piața mondială și micul producător român. Acest lucru trebuie să dispară și el. Mașinismul și organizarea economică, iată două lucruri de teme în viața noastră.

Dar ce rost poate să aibă munca femeiei în această problemă? Desigur că nu femeia va fi aceea care va introduce unelte noi și care va face organizarea vieții noastre economice, fiindcă acestea sunt treburi bărbătești. Însă nu trebuie să uităm că dacă bărbatul muncește să aducă banul în gospodărie, cine altcineva decât femeia este stăpână în interiorul gospodăriei? Ea este aceea care, în mod firesc, trebuie să ducă socotelile gospodăriei, mai ales într-o gospodărie țărănească. Ea este aceea care pune anumite probleme și care trebuie să fie rezolvate de către bărbat. Și ea este, în primul rând, păstrătoarea tradițiilor și născătoarea psihologiei familiale. Or, dacă, în tendința noastră de înviorare tehnică și de organizare economică, vom întâlni încăpățănarea gospodinelor neluminate, lupta lor îndărătnică pentru păstrarea vechei stări de fapt, atunci zadarnic muncim. Nouă ne trebuie colaborarea gospodinelor ca să putem ajunge la schimbarea feței economice a satelor și această colaborare trebuie să fie conștientă nu de ascultare, ci de îndemn pentru bărbat.

Există o anumită latură de muncă care aceea revine exclusiv femeiei și această latură este în legătură cu așa-numita industrie casnică, care la noi a fost foarte înfloritoare pe vremuri, dar astăzi a început să decadă. „Industria casnică” înseamnă mult. Înseamnă, mai întâi, o serie de industrii anexe pentru gospodărie. Gospodăriile agricole suferă întotdeauna de un mare blestem. Au o perioadă de muncă extraordinar de grea și o perioadă de stat degeaba peste iarnă. Industria casnică este menită să dea o mai bună întrebuințare brațelor de muncă de-a lungul anului. Trebuie să știm să potrivim folosirea puterilor noastre de muncă cu timpul și aceasta se face printr-o altă organizare a gospodăriei, prin introducerea unor serii de industrii anexe casnice. Ele sunt multe și variate după regiuni.

În sfârșit, este o altă problemă, și ea tot așa de importantă ca și cele două de la început: problema educației morale și intelectuale religioase.

Nici o sănătate bună, nici o gospodărie bună nu poate să fie dacă omului îi lipsește acest resort moral pe care îl constituie religia și dacă îi lipsește seria de cunoștințe necesare. Ei bine, există mijloace pentru crearea unor noi curente de viață morală și intelectuală în sat, dar mijloacele pe care le întrebuințăm noi sunt mijloace publice, de masse. Noi lucrăm cu lumea adunată în piața mare a satului. Dar această muncă

n-are nici ea nici un soi de înțeles dacă nu reușim s-o dublăm cu o muncă de familie, în gospodărie. Noi trebuie întâi să cucerim gospodăria. Această cucerire înseamnă cucerirea stăpânei, adică a gospodinei, a mamei, a soției... Cum se poate face acest lucru? Este din nou vorba de o schimbare de mentalitate, de psihologie. Până când nimeni nu s-a gândit să dea o educație potrivită pentru acest lucru sătenilor noastre. Chiar dv. în școală ați învățat ce ați vrut, dar niciodată nu v-a vorbit cineva despre ceea ce înseamnă să fii soție, să fii mamă, ca și cum lucrurile acestea ar fi fleacuri a căror știință ar veni de la sine. Meseria de soție, ca și aceea de mamă este o meserie grea. Nu o poate face oricine bine. Rezultatele sunt deseori dezastruoase: moartea copiilor, ieșirea lor netrebnică etc. Trebuie deci o întreagă școală făcută și din acest punct de vedere, pentru ca femeia să poată, într-adevăr, fi aceste trei lucruri: gospodină, soție, mamă.

Și, ca să închei această înșiruire de gânduri, sănătatea, munca, sufletul-mintea sunt legate toate trei laolaltă: nu putem începe o acțiune pe o latură, neglijând pe cealaltă. Degeaba facem oameni sănătoși, dacă, în același timp, n-am reușit să facem din ei și oameni moralmente ridicăți. Este cu neputință să facem o bună educație a igienei dacă nu am reușit să facem și educația morală și intelectuală, căci morala și intelectul sunt lucruri care se fac simțite peste tot.

În gestul de îngrijire a copilului, în atitudinile pe care le ia cineva în familie, în viața aceasta de toate zilele, peste tot se simte valoarea aceasta morală sau lipsa de valoare morală. Într-o familie de alcoolici sau într-o familie de sifilitici, ce viață religioasă sau morală poate fi? De asemenea, nu poate exista unde este sărăcie. De aceea, noi trebuie să găsim mijloacele pentru a ataca problema pe toate laturile dintr-o dată. Ne trebuie deci o femeie, o gospodină, o soție, o mamă în stare să schimbe din rădăcina viața satelor, astfel ca să putem ajunge la ținta comună, care este aceea a satelor locuite cu o populație numeroasă și sănătoasă, care știu să-și exploateze cu mijloace înaintate și într-o organizare economică excelentă bunurile pământului de care să se bucure într-o viață pătrunsă de valori intelectuale și morale deosebite.

Expoziția „Muncă și voe bună” a Serviciului Social de H. H. Stahl

Sursa:

Henri H. Stahl, „Expoziția „Muncă și voe bună” a Serviciului Social”, *Curierul Serviciului Social*, anul V, nr. 2, 18 iunie 1939, 2.

În ziua de 20 Iunie este hotărâtă deschiderea unei expoziții de caracter internațional, în legătură cu mișcarea de atât de mare răsunet, care poartă la noi numele de „Muncă și voe bună”.

Serviciul Social își va da colaborarea sa, nu numai din simplă curiozitate față de o străduință a atâtor instituțiuni și oameni, ci și pentru motivul că socotește acțiunea pe care o duce ca fiind esențial legată de acțiunea „Muncă și voe bună”.

Într-adevăr, problema pe care o atacă organizarea internațională a „Muncii și voei bune” este aceea a reorganizării

condițiilor generale în care are loc munca marilor mase populare.

Este îndeobște cunoscut că muncitorimea care s-a născut, ca o clasă socială de sine stătătoare, în urma prefacerilor veacului din urmă, a ocupat în societatea capitalistă clasică o situație de vădită inferioritate, născătoare de mari primejdii. Această inferioritate nu era datorită numai unui standard economic extrem de redus, ci și unei totale dezorganizări sociale, care o punea în neputință de a cuceri elementele esențiale ale unei vieți de cultură. Proletariatul muncitoresc părea sortit a rămâne doar în puterea brațelor de muncă și pe veci îndepărtat de noblețea pe care o aduce după sine organizarea unor anumitor ore de libertate închinată îmbinării armonioase a muncii cu viața întreagă a omului.

Mișcarea „Muncă și voe bună” este o recunoaștere a Statului el însuși a dreptului la cultură pe care îl au masele muncitorești și o încercare de încadrare armonioasă a acestor mase în structura generală a vieții sociale.

Nenumărate eforturi au fost făcute, în toate țările, cu rezultate care, dacă nu sunt aproape de ideal, reprezintă totuși găsirea unor posibilități de a face să se bucure de viață unele clase până acum oropsite.

Serviciul Social al Țării Românești își pune și el o problemă de aceeași natură. Evident că trecerea preocupărilor noastre de la clasa proletariatului industrial la aceea a muncitorimii agricole aduce după sine schimbări destul de multe, atât în doctrină, cât și în programul de activitate zilnică. Dar și pentru noi, care lucrăm în folosul țaranului nostru, problema esențială rămâne aceeași. Și plugarii de la noi din țară au fost veacuri de-a rândul socotiți ca niște vite de povară. Munca trudnică pe care ei au făcut-o în condițiuni cumplite de grele nu ne-a adus nici măcar răsplata unei bune stări economice. Ce să mai vorbim de dreptul la cultură al acestor mari mase!

A fost o vreme, nu departe de noi, când încercarea de ridicare culturală a satelor părea un lucru cu desăvârșire utopic, dacă nu chiar sedicios. Astăzi lucrurile s-au schimbat; o vastă mișcare de opinie publică și de organizare a unor mari mijloace materiale de luptă a prins trup, astfel că, pentru prima oară în istoria noastră culturală, problema ridicării satului apare de căpetenie.

Atenția întreagă a lumii românești, eforturile tuturor tehnicienilor noștri, tineri și bătrâni, străduința toată a Statului s-a îndreptat spre rezolvarea acestei probleme: crearea, pentru săteni, a unor condițiuni de viață ridicată. Mijloacele pe care le întrebuițăm sunt, desigur, altele decât cele clasice întrebuițate de organizațiunile similare din străinătate, pentru că și problemele care se pun la noi sunt inedite.

Avem în fața noastră o masă mare de sate, totalizând aproape populațiunea României, dar care sunt cu desăvârșire dezorganizate. Satele noastre sunt, din nefericire, mai mult adunări dezorientate de gospodării private, ele însele aflate în anarhie, decât societăți omenești organizate rațional și însuflețite de o puternică viață colectivă.

Deci, pentru noi, „Căminul Cultural”, adică organizarea însăși a satului este cea dintâi soluțiune. În acest Cămin

Cultural noi vrem să găsim, prin însuși faptul organizării satului, puțința unei raționalizări și a unei înfrumusețări a vieții sătenilor.

În pavilionul pe care Serviciul Social îl pregătește la Muzeul Satului, ca o contribuție a sa la Expoziția Internațională de „Muncă și Voe Bună”, căutăm să înfățișăm, pe înțelesul tuturor, ideile principale și mijloacele noastre de rațiune care ne fac să credem că, într-adevăr, prin Serviciul Social, masele vor reuși să-și cucerească cultura.

Scopul pe care ni-l propunem, înnobilarea și înfrumusețarea vieții sătești, însănătoșirea economică și biologică a satelor noastre, ar trebui să aibă darul de a stârni din ce în ce mai

mult entuziasmul tuturor. De aceea am vrea ca această expoziție să fie un apel – care să nu rămână zadarnic – pentru toți intelectualii țării și mai ales pentru cei tineri, care sunt cei dintâi chemați a răspunde.

Nădăjduim ca lupta pe care au început-o de cinci ani Echipele Regale Studentești să fie contagioasă, astfel ca, strat social după strat social să se convingă că singura scăpare a culturii țării noastre stă în această muncă, care, dacă este foarte grea azi, are sorti de izbândă asigurați prin faptul că este făcută cu o desăvârșită voe bună și deplină încredere în virtuțile poporului.

Note:

1. Vezi mai multe informații despre cele două publicații periodice în articolul Theoderei-Eliza Văcărescu din acest număr al revistei *Transilvania*.